

Hnízdila volavka bílá (*Ardea alba*) v roce 2017 na Královéhradecku?

Possible breeding of the Great Egret (Ardea alba) at Třesický pond in 2017

Lukáš KADAVA

Dětochova 45, 281 29 Žiželice; e-mail: louka.s@seznam.cz

ÚVOD

Zvyšování početnosti a rozšiřování areálu volavky bílé (*Ardea alba*) je hlášeno od 80. let 20. století z řady evropských zemí, včetně České republiky (ĽAVICKÝ 2014). Prokázané úspěšné hnízdění však u nás bylo zjištěno pouze jednou v roce 1949 (HANZÁK 1949–1950), dalších několik pokusů o zahnízdění v posledních letech bylo neúspěšných (KLOUBEC & CEPÁK 2002, ŠŤASTNÝ & HUDEC 2016). V hnízdni době se na našem území vyskytují nepoččetně, nicméně pravidelně, zejména nehnízdící ptáci v prostém šatu. Během mapování hnízdního rozšíření ptáků v České republice v letech 2014–2017 byla volavka bílá zjištěna jako pravděpodobně hnízdící (hnízdni kategorie B, dle BEJČKA & ŠŤASTNÉHO 2014) v 17 kvadrátech (ČSO 2017a), ale pouze záznamy ze třech kvadrátů skutečně naznačují možnost hnízdění. V těchto případech byli ptáci pozorováni v hnízdni době a ve svatebním šatu, popř. při zalétávání do konkrétních míst v rákosinách apod. Další hnízdní údaje získané při hnízdním mapování jsou zcela nevěrohodné. To se týká například záznamu o dvou volavkách bílých stavicích hnízdo v zemědělské krajině, nebo označení hnízdního okrsku v zimním období (viz ČSO 2017b).

VLASTNÍ POZOROVÁNÍ A DISKUSE

Také ve východních Čechách dochází v posledních letech ke zvyšování počtu volavek bílých a přibývá i pozorování jedinců ve svatebním šatu (KADAVA & VRÁNA 2014, 2016). Tento příspěvek popisuje neobvyklé pozorování volavek bílých v hnízdni době na Královéhradecku.

V roce 2017 jsem měl možnost sledovat výskyt volavek bílých na Třesickém rybníku u Chlumce nad Cidlinou (mapovací kvadrát 5859, koordináty 50°9'60" N, 15°33'57" E, rozloha 52,7 ha, nadmořská výška 223 m n. m.), kde bylo v období od 4. 3. do 26. 6. 2017 shromážděno celkem šest záznamů jednoho až šesti ptáků, přičemž v období od 6. 5. do 26. 6. 2017 byl pozorován opakovaně minimálně jeden dospělý pták ve svatebním šatu. Zajímavé chování bylo zjištěno 6. 5. 2017, kdy bylo pozorováno odhadem pět volavek bílých v rákosinách při jižní straně rybníka, přičemž volavky několikrát vylétly z rákosin a opět se navrátily na původní místo. Šíře porostu rákosu v této části rybníka dosahuje cca 140 m, volavky byly pozorovány ve vzdálenosti min. 50 m od vnějšího okraje rákosin. Hloubka vody při normální výšce hladiny se při vnějším okraji rákosin pohybuje okolo 30 cm, při vnitřním okraji rákosin 70–90 cm. Vzhledem ke svým dosavadním zkušenostem s tímto druhem na této lokalitě, kdy volavky na vyplašení reagovaly vždy odletem do zcela jiné části lokality, mě vazba ptáků na konkrétní místa

v rákosinách překvapila. Taktéž setrvání minimálně jednoho jedince ve svatebním šatu po dobu téměř dvou měsíců na jediné lokalitě je neobvyklé.

Přestože uvedená pozorování naznačují reálnou možnost hnízdění, je potřeba vzít v úvahu i jiné vysvětlení setrvání volavek v rákosině. Vzhledem k několika malým plochám volné hladiny (pouze několik m²) v jinak souvislém porostu je možné uvažovat o silném potravním zdroji. Ačkoli byly volavky zjištěny při každé návštěvě lokality, při dalších dvou návštěvách ve dnech 18. 6. (obr. 1) a 26. 6. 2017 jsem opakovaně zálety do rákosin již nepozoroval. Pro ověření hnízdění by bylo třeba většího terénního úsilí. V případě, že skutečně došlo k pokusu o hnízdění, je vysoká pravděpodobnost, že nebylo úspěšné.

Výskyt volavek bílých v hnízdní době na Třesickém rybníku je od roku 2012 zaznamenáván každoročně, nejčastěji jsou pozorováni jednotliví ptáci v prostém šatě. Maximálně jsem pozoroval čtyři volavky dne 10. 5. 2014. Pozorování ptáků ve svatebním šatu je vzácné. Dne 17. 7. 2008 jsem pozoroval jednu volavku bílou ve svatebním šatu, která měla zbarvení jihoasijského poddruhu *Ardea alba modesta* a ve dnech 25. 4. až 4. 5. 2010 jednoho jedince ve svatebním šatu evropského poddruhu (*A. alba alba*; vlastní údaje). V širším okolí je perspektivní lokalitou NPR Bohdanečský rybník, kde po provedené revitalizaci byly volavky bílé pozorovány opakovaně v hnízdní době. Jedinec ve svatebním šatě byl zjištěn 6. 6. 2016 (vlastní údaje), a 8. a 10. 6. 2017 (J. Krejčík, D. Říha *in litt.*). V obou letech byly volavky pozorovány v oblasti porostu rákosin v blízkosti kolonie volavek popelavých (*Ardea cinerea*) na ostrově Helena. Slabinou řady záznamů pozorování volavek bílých v NPR Bohdanečský rybník, vložených do faunistické databáze birds.cz/avif, je neuvádění bližších okolností.

Obr. 1: Volavka bílá (*Ardea alba*) ve svatebním šatu na Třesickém rybníku dne 18. 6. 2017. Foto L. Kadava.
Fig. 1: Great Egret (*Ardea alba*) in breeding plumage at Třesický pond, Hradec Králové district, 18th June 2017. Photo by L. Kadava.

Prokazování hnízdění volavky bílé může být problematické z důvodu náročnosti přímého vyhledávání hnízd v případě, že volavky hnízdí v rákosinách, a také s ohledem na to, že pokud se nepodaří pozorovat ještě evidentně špatně létající mláďata, lze již plně vzletné juvenilní ptáky v terénu od dospělců odlišit jen velmi těžší. Hnízdění volavky bílé na lokalitách s rozsáhlými litorálními porosty tak může snadno uniknout pozornosti. Výše popsané chování volavek naznačuje první pravděpodobný pokus o hnízdění ve východních Čechách.

SOUHRN

Volavka bílá (*Ardea alba*) se vyskytuje na území České republiky celoročně ve vzrůstajících počtech, nicméně úspěšné hnízdění bylo prokázáno naposledy v roce 1949. Tento příspěvek popisuje případ možného zahnízdění volavek bílých na Třesickém rybníku na Královéhradecku v roce 2017. V období od 4. 3. do 26. 6. 2017 jsem na lokalitě pozoroval při každé návštěvě jednoho až šest ptáků, přičemž v květnu a červnu se zde vyskytoval minimálně jeden jedinec ve svatebním šatu. Dne 6. 5. 2017 jsem pozoroval odhadem pět volavek bílých opakovaně zalétat do středu rákosiny ve vzdálenosti cca 50 m od vnějšího okraje. Při následných dvou kontrolách v červnu jsem již žádné známky hnízdění u přítomných volavek bílých nezaznamenal. Pokud skutečně došlo k pokusu o hnízdění, je vysoká pravděpodobnost, že nebylo úspěšné.

SUMMARY

The Great Egret (Ardea alba) is found in increasing numbers in the territory of the Czech Republic, mainly at fishponds in lowlands. However, breeding of one pair was documented only in 1949. In this paper, I describe the first case of possible breeding of the Great Egret at Třesický pond, Hradec Králové district (Eastern Bohemia, Grid No. 5859, area 52,7 ha, altitude 225 m a.s.l.) in 2017. In this area, I repeatedly observed 1–6 individuals of Great Egret (one individual in breeding plumage) from 4th March to 26th June 2017. On 6th May I recorded five Egrets regularly visiting center of reeds. However, I did not confirm breeding due to remote position of probable nesting place more than 50 m far from edge of reeds. If Great Egret really nested at Třesický pond, the breeding was probably not successful.

LITERATURA

- BEJČEK V. & ŠTASTNÝ K. 2014: Metodika Mapování hnízdního rozšíření ptáků v České republice (2014–2017). *Aythya* 5: 48–52.
- ČSO 2017a: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků*. Dostupné on-line na http://birds.cz/avif/atlas_sq_alloc.php. Naposledy navštíveno 14. 7. 2017.
- ČSO 2017b: *Birds.cz – Pozorování ptáků*. Dostupné on-line na <http://www.birds.cz/avif/>. Naposledy navštíveno 14. 7. 2017.
- HANZÁK J. 1949–1950: Zpráva o hnízdění volavek červených *Ardea purpurea* L. a volavek bílých *Egretta alba* L. *Sylvia* 11–12: 85–97.
- KADAVA L. & VRÁNA J. 2014: Ornitologická pozorování. *Panurus* 23: 115–151.
- KADAVA L. & VRÁNA J. 2016: Ornitologická pozorování. *Panurus* 25: 77–107.
- KLOUBEC B. & CEPÁK J. 2002: Další pokusy o zahnízdění volavky bílé (*Egretta alba*) v jižních Čechách. *Zprávy ČSO* 55: 17–19.

ĽAVICKÝ Ľ. 2014: The Great White Egret in Europe: population increase and range expansion since 1980. *British Birds* 107: 8–25.

ŠŤASTNÝ K. & HUDEC K. (eds) 2016: *Fauna ČR. Ptáci I.* Academia, Praha.